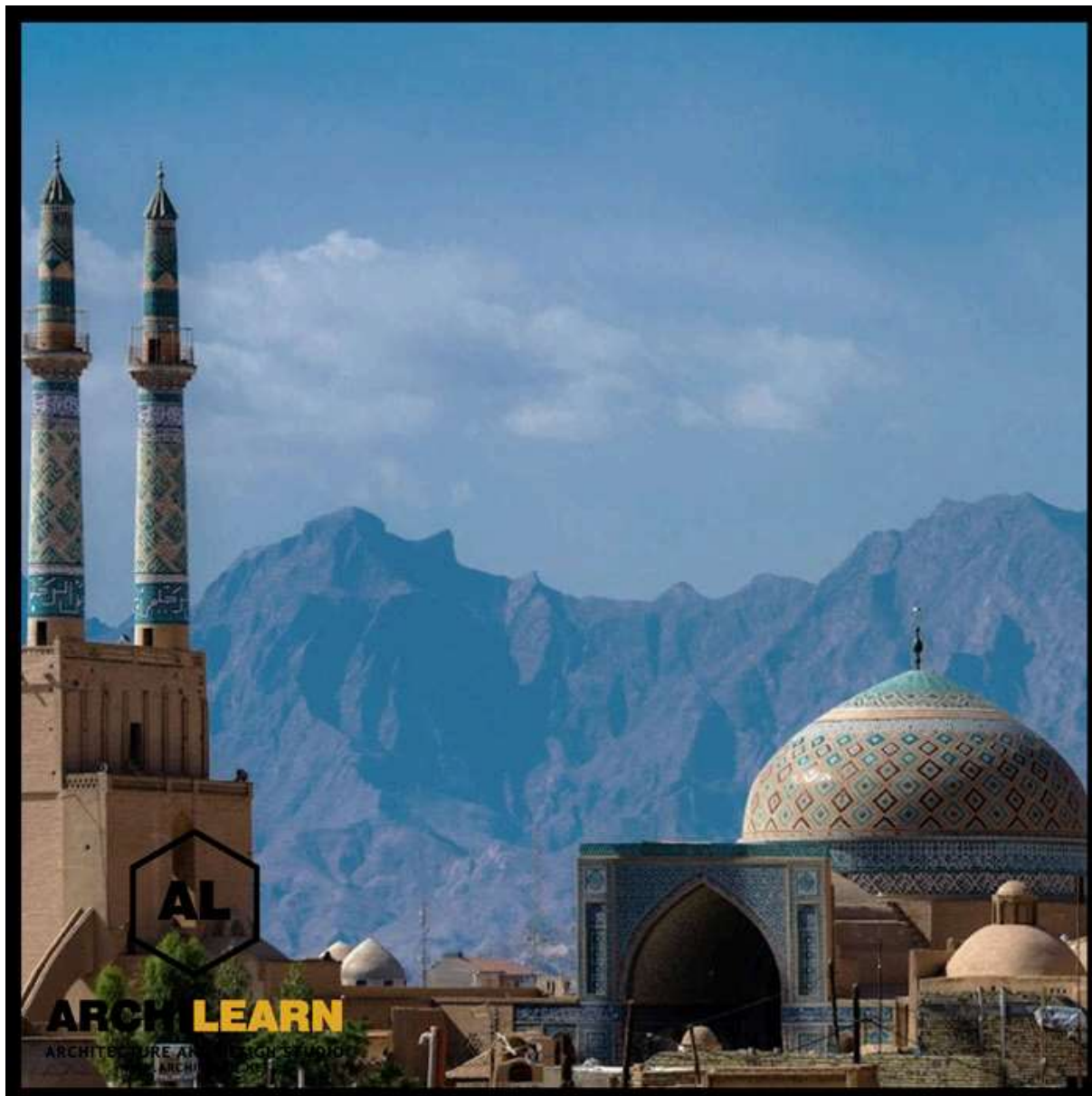

مسجد یزد (ساخت مسجد جامع یزد با سبک های متنوع معماری 100 سال به طول انجامید)

archilearn.net/blog/مسجد-یزد-ساخت-مسجد-جامع-یزد-با-سبک-های-م-م/

آذر ۱۴۰۰ ۱۷

مسجد جامع یزد (Jameh Mosque of Yazd)

مسجد یزد درخشان ترین بنای شهر یزد است. بنای این مسجد باشکوه دارای بزرگترین مناره ها در ایران طی قرون متمادی بر بقایا یا در کنار بناهای متنوعی بنا گردیده است.

مسجد جامع یزد کانون مجموعه ای از بناهای مربوط به دوره ها و سبک های مختلف است که از لحاظ معماری دارای کیفیتی بسیار والا است. این بنا از لحاظ خوابیدگی گنبد، سردر رفیع و همچنین کاشی کاری زیبا و منحصر به فرد شهرت دارد. این بنای دوره آذری به صورت یک مسجد تک ایوانی با گنبدی باشکوه و شبستانهای متعدد در کنار سردری رفیع از زیباترین مساجد ایران است.

برای تهیه کاشی سنتی و سازه گنبد و گلدسته نیاز به کمک دارید؟

برای مشاوره رایگان آرچی لرن تماس بگیرید

۰۹۱۵ ۳۰۶ ۹۶۸۸

عده ای عقیده دارند که در دوران پیش از اسلام در این مکان آتشکده ای برپا بوده که تا دوران پس از اسلام هم دوام داشته است اما آنچه مسلم و مکتوب است آن است که در قرن پنجم هجری اولین امیر کاکویی پس از ورود به یزد به تعمیر و نوسازی مسجدی که در قرون قبلی برپا بوده می پردازد.

پایه های مسجد جامع نو توسط سید رکن الدین در قرن هشتم گذارده می شود و در قرون پس از آن به شکل امروزی گسترش می یابد، چنان که به گفته استاد پیرنیا بنای گنبد خانه و یکی از تنبیه ها متعلق به دوره ایلخانی و سردر رفیع مسجد متعلق به زمان شاهرخ از پادشاهان دوره تیموری می باشد. وی معتقد است در دوران صفویه دو مناره به سردر مسجد جامع یزد افزوده شده و شبستان زمستانی نیز یادگاری از دوران قاجاریه می باشد.

قدمت مسجد جامع یزد

قدمت مسجد جامع یزد به دوران سلجوقیان در قرن پنجم هجری بازمی گردد. این مسجد با بیش از 900 سال تاریخ، نمادی از هنر و معماری اسلامی در ایران به شمار می آید.

معماری مسجد یزد

سردر

- ورودی اصلی مسجد جامع یزد در کنار ورودی های فرعی که در اضلاع مختلف بنا واقع شده اس در ضلع شرقی قرار دارد.
- این ورودی باشکوه دارای سردر رفیع و زیبایی با ۲۴ متر ارتفاع و نیز کتیبه های با ارزش کاشی سنتی معرق می باشد.

- ورودی مذکور به یک هشتی با سقف گنبدی گشوده می شود که این فضا را می توان موزه کتیبه ها نامید زیرا که انواع کتیبه های سنگی و کاشی که بر وقف نامه و فرامین حکومتی در دوره های مختلف درج شده، منصوب است.

مناره ها

- دو مناره مسجد یزد ، که ارتفاع تقریبی آن از کف تا نوک قریب ۵۰ متر و محیط آن هشت متر است.
- این مناره ها در دوره صفوی به بنا افزوده در سال ۱۳۱۳ هجری شمسی تجدید بنا شده است.
- بلندای این مناره ها و کاشی کاری منحصر به فردی که حتی در اوج مناره ها انجام شده، شگفت انگیز است زیرا این مناره ها هرچه به سمت بالا رفته باریک تر شده، از این رو ظرافت کاشی کاری در این ارتفاع به واقع قابل تحسین است.

گنبد

- گنبد مسجد جامع یزد بر روی فیلیوش های بزرگی قرار گرفته که با مقرنس های مزین به نقوش معقلی پوشیده شده اند.
- فاصله این فیلیوشها نیز با کاربندی زیبایی که بر آنها با خطوط کوفی بنایی کلمات «الله» و «محمد» نقش بسته کار شده است.
- گنبد مسجد جامع یزد با لایه بیرونی به قطر ۱۷ متر، سازه ای قدرتمند را به وجود آورده است.
- یکی از ویژگیهای مهم و قابل توجه این گنبد، خوابیدگی لایه بیرونی است که در نوع خود کم نظیر است.
- معمار، به جای استفاده از قوس تیز و برافراشته کردن لایه بیرونی گنبد، با ترکیب دو قوس، توانسته به ترکیبی دست یابد که در عین پایداری و مقاومت، زیباتر نیز باشد.

گنبدخانه

- گنبدخانه مسجد جامع یزد دارای پلان مربع است که در ارتفاع مناسب با گوشه سازهایی خاص به هشت، ۱۶ و ۳۲ ضلعی تبدیل شده و گنبدی دو پوش بر فراز آن قرار گرفته است.
- بنای گنبد خانه متعلق به دوره ایلخانی است.

رواق

- صحن وسیع مسجد یزد مستطیل شکل و به ابعاد ۵۳ در ۲۰ متر است و در وسط آن مهتابی بزرگی جهت اقامه نماز در فصول مناسب قرار گرفته است.
- دور تا دور صحن را رواقهایی با طاقهای گشوده به آن دور می زند که علاوه بر ایجاد سرپناه و سایبان، زیبایی خاصی به فضای صحن داده و آن را از یکنواختی خارج می کند.
- این رواق ضمن هماهنگ نمودن سیمای جداره های حیاط و اعطای مقیاس انسانی به ساخت و سازهای مرتفع پشت آن، محوریت مسجد جامع یزد را در جهت گنبدخانه تشدید نموده است.

ایوان

- ایوان از دید گردشگران بازدید کننده مسجد جامع یزد، زیباترین بخش بنا را می توان مجموعه ایوان و گنبدخانه و فضاهای پیرامون آن نامید.
- نمای ایوان رفیع با مجموعه ای از زیباترین تزیینات کاشی معرق و با نقوش اسلیمی و گیاهی و نیز گره چینی پوشانده شده است.
- این تزیینات همراه با آجرهای ضربی و نقوش معقلی و کتیبه های کاشی معرق و کوفی بنایی مجموعه ای بدیع و خیره کننده آفریده اند که تحسین هر بیننده ای را بر می انگیزد.
- در دو طرف دهانه ایوان ورودی غلام گردشها و غرفه هایی است، که این غرفه ها در دو طبقه بوده و به یکدیگر متصل اند و فضای ایوان و گنبدخانه را دور زده و بر آن مشرف هستند.
- مسجد جامع یزد به شیوه یک ایوان است.

- در زیر ایوان اصلی ۱۱۰ اسم مبارک الهی به صورتی هماهنگ و کاملاً فنی با استفاده از خط کوفی بنایی نقش بسته است.

شبستان

- پس از عبور از فضاهای باز و ایوان و گنبدخانه اصلی مسجد جامع یزد، دو شبستان در ضلع غربی و شرقی و گنبدخانه را به نظاره می نشینند غلام گردش هایی با طاقهای متقاطع این دو شبستان تابستانه را به مقصوره پیوند داده است.
- تنبی شرقی به همراه مقصوره و صفه از یادگارهای شاه یحیی مظفری است
- شبستان غربی در قرن نهم توسط خواجه غیاث الدین عقیل ساخته شده و مشهور به شبستان غیائییه است.
- از ویژگیهای بارز این شبستان طاقهای سراسری کوکبی و تویزه است که در اکثر بناهای تیموری شهر یزد دیده می شود.

محراب مسجد جامع یزد

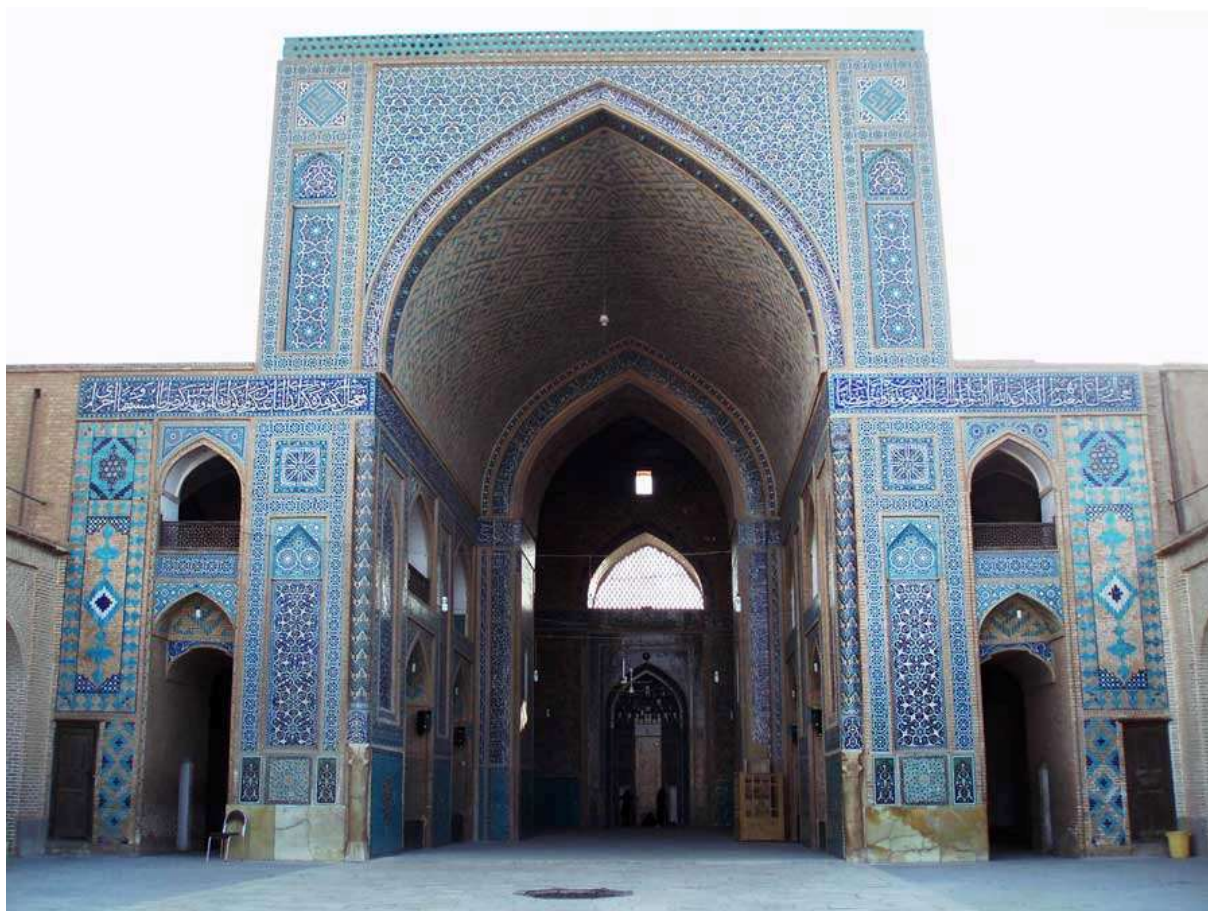
- محراب اصلی واقع در گنبدخانه می باشد که یک دهانه مستطیل عمیقی بوده که از دو طرف آنها معبرهای تنگ و کوتاهی به دو سوی گنبدخانه راه می یابد.
- این محراب زیبا مزین به انواع کاشی معرق و کتیبه و آجر ضربی است و بر دو کاشی ستاره ای شکل منصوب در آن نام استادکار و تاریخ ساخت محراب نقش بسته است.
- دور تا دور محراب مسجد یزد کتیبه ای به طول تقریبی ۱۹ متر و عرض ۴۰ سانتی متر قرار دارد، این کتیبه که تماماً با کاشی کاری معرق شکل گرفته است، شامل آیه ۱۸ و عبارت اول آیه ۱۹ سوره آل عمران و در ادامه از آیه ۹ سوره جمعه تا انتهای آن را کتابت کرده است.

معماری مسجد جامع یزد چه سبکی است؟

معماری مسجد جامع یزد ترکیبی از سبک‌های مختلف اسلامی است که عمدتاً به سبک معماری دوره سلجوقی و تیموری تعلق دارد.

مسجد جامع یزد کجاست؟

مسجد جامع یزد در شهر یزد، در ضلع غربی خیابان امام خمینی و در محله تاریخی فهادان واقع شده است. برای بازدید از این مسجد، می‌توانید از ساعت ۸ صبح تا ۱۹:۳۰ عصر به آن مراجعه کنید. همچنین، در اطراف مسجد جامع یزد، جاذبه‌های تاریخی دیگری مانند برج و میدان ساعت، مقبره سید رکن‌الدین، میدان امیر چخماق، موزه آب و باغ دولت‌آباد نیز قرار دارند که می‌توانید در برنامه بازدید خود قرار دهید.

تزئینات مسجد جامع یزد

کاشی کاری مسجد جامع یزد

تزئینات مسجد جامع یزد از جمله شاهکارهای کاشی کاری معرق به شمار می‌آید. عمده تزئینات مسجد را باید در ایوان و گنبدخانه جستجو کرد. از امتیازات هنری و معماری مسجد جامع یزد می‌توان به قدرت و استواری کاشی کاری های نفیس و زیبای لاجوردی آن اشاره کرد. نمای ایوان بلند با مجموعه ای از زیباترین تزئینات کاشی معرق و نقوش اسلیمی و همچنین گره چینی پوشانده شده است. این تزئینات با آجرهای ضربی و نقوش معقلی و کتیبه های کاشی معرق و کوفی بنایی، مجموعه ای بدیع و خیره کننده آفریده که تحسین گردشگران را برمی انگیزد.

گچبری

کاربرد گچ و گچ بری در ایران از دیرباز دارای اهمیت فراوان بوده، این صنعت در بناهای ایرانی و سنت تزئینی آن ریشه عمیق دارد، نوعی خاص از نقوش تزئینی در بناهای دوره سلجوقی و ایلخانی به کار رفته است که گویای ذوق و علاقه معماران به جهت خارج کردن بنا از حالت یکنواختی است، این نقوش به صورت گچی و اغلب با شکلی خاص، به کار می رود. نمونه کاملی از این نقوش در راهروی منتهی به دهلیزهای اطراف ایوان مسجد جامع یزد توجه گردشگران را به خود جلب می نماید.

آجرکاری

ترکیب آجر و کاشی به طراحان و معماران مسجد یزد این امکان را داد که با استفاده از رنگ، نقشهای آجری را برجسته تر به نمایش بگذارند و به جای برجسته نمودن و فرو نشاندن آجر (خفته و رفته یا پتکین) از رنگ استفاده کنند.

نقوش اسلیمی

انواع برگها، گل و اسلیمیهای کوچکی که در دل چهارچوب و نظام تعریف شده ای که با حرکتهای پیچشی و قوسهای متنوع بر زیبایی و جذابیت این مسجد باشکوه می افزایند.

گره سازی های چوبی

نرده های چوبی از الحاقات زیبای بناها محسوب شده و از آنجا که موضوع نقش و تکنیک های گره چینی در اکثر آنها مطرح می شود قرار دادن آنها در زمره تزیینات بیراهه نیست. این نرده ها در حفاصل ایوان و غلام گردش هابا ایجاد تضاد، در کنار سطوح آجری و کاشی کاری بر زیبایی های مسجد در نگاه گردشگران می افزاید.

سخن آخر درباره مسجد جامع یزد

مسجد جامع یزد یکی از با ارزش ترین میراث های تاریخی هنری و گنجینه ای از معماری اسلامی موجود در شهر یزد است. مسجد کنونی مربوط به آل مظفر و تیموریان قرن هشتم و نهم هجری است و الحاقاتی در دوره قاجار و صفویه دارد. مسجد جامع یزد در شیوه خراسانی با تهرانگ شبستان ستوندار ساخته شده است که امروزه چیزی از آن باز نمانده و به جای آن شبستان ستونداری را در شرق میانسرای آن ساخته اند.

گنبد خانه و شبستان های جنوب میانسرا در شیوه آذری ساخته شدند. در زمان شاهرخ در دوره دوم این شیوه، سردر بلند مسجد ساخته شد در شیوه اصفهانی دو مناره به سردر افزوده شد و در زمان قاجاریان یک شبستان زمستانی (در غرب میانسرا) ساخته شد.

چنان که پیش تر عنوان شد مسجد جامع یزد یکی از زیباترین مساجد دوره تیموری است که از نظر کاشی کاری، سردر رفیع، مناره ها و کتیبه ها در زمره زیباترین شاهکارهای معماری قرن نهم هجری قمری میباشد.

بلندای مناره ها و این که کاشی کاری منحصر به فردی حتی در اوج مناره ها انجام شده، تعجب همگان را بر می انگیزد. ایوان بزرگ، غرفه ها، گوشواره ها، رواق ها و شبستان های آن همه در حد زیبایی است و معماری با شکوه پارتی را با همه جلال و احتشام و نغزی و ریزه کاری اش به یاد می آورد.